

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1899.   Andra Kammaren.   N:o 26.

Onsdagen den 19 april.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Anmälades och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 47, i anledning af väckt motion om införande af lagbestämmelser rörande biträde af tolk åt domstol eller allmän åklagare;

n:o 48, i anledning af väckt motion angående ändrade straffbestämmelser för misshandel af djur;

n:o 49, i anledning af väckt motion angående utarbetande af förslag till lag om sameganderätt till fast och lös egendom;

n:o 50, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande bestämmelser rörande skyldigheten att deltaga i byggnad och underhåll af kyrka m. m. samt tingshus och häradsfängelse;

n:o 51, i anledning af väckt motion angående ändrade bestämmelser i fråga om kungörande af slutting;

n:o 52, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser till skydd för det fria arbetsaftalet; och

n:o 53, i anledning af väckta motioner angående ändring af 7 § i förordningen om kyrkostämma m. m.

§ 2.

Fortsattes öfverläggningen angående Andra Kammarrens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 14, i anledning af väckta motioner om vidtagande af åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.

Ang. åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.

Enligt förut gjord anteckning lemnades ordet till

Herr Hammarlund: Herr talman! Jag begärde ordet för att yttra mig om utskottets befogethet att framställa det förslag, som föreligger i detta betänkande. Reservanten herr Olsson har

*Ang. åtgärder
till hämmande
af tobaks-
bruket bland
minderåriga.*

(Forts.)

nemligen uti sin reservation och, som herrarne hörde, äfven i sitt yttrande här i dag på förmiddagen förklarar, att enligt hans förmenande de af utskottet ifrågasatta åtgärderna »ligga utom omfånget för motionerna i fråga», och att således utskottet icke haft rättighet framställa det yrkande, som nu föreligger.

Det har icke lyckats mig, ej heller någon af de öfriga ledamöterna i utskottet, med undantag af herr Olsson sjelf, att komma till insigt om detta.

Hvad är det motionärerna begära? Jo, åtgärder mot det öfverhandtagande tobaksbruket hos ungdomen. Herr Sjövall vill ha förbud mot tobaksrökning, och herr Persson vill ha ett allmänt försäljningsförbud. I afseende på det förra har utskottet sagt, att det icke kan vara med om ett så allmänt förbud mot tobaksrökning, som det herr Sjövall ifrågasätter, men väl vara med om ett dylikt förbud för skolornaden inom skolans lokaler och å offentliga platser, hvilket förbud lämpligen skulle kunna inryckas i läroverksstadgan och folkskolestadgan. Herr Sjövall vill ha ett förbud gällande öfver allt, både i hemmen och ute, vi deremot ett mera speciellt förbud, och detta måtte väl ligga inom omfånget af motionen.

Herr Persson vill hafva ett allmänt försäljningsförbud. Det kunna vi icke heller vara med om, utan hålla före, att om det skulle komma i fråga, borde det ordnas så, att det blefve lokalt, det vill säga, att de särskilda kommunerna skulle härom kunna besluta, i fall de ansågo det lämpligt. Dylika lagbestämmelser om försäljningsförbud önska vi för öfrigt endast i det fall, att de visa sig alldeles nödvändiga för att hämma det onda, som här är fråga om, samt möjliga att tillämpa.

Alltså äfven här inskränkningar i hvad motionären föreslagit, hvadan det synes otvifvelaktigt, att utskottet haft befogenhet att framställa det förslag som nu föreligger.

Då jag nu har ordet, skall jag äfven be att få yttra mig i sjelfva sakfrågan, eftersom under förmiddagens plenum två talare uppträdde emot det förslag, som nu föreligger.

När jag gick hem härifrån i middags och kom ner på Riddarhus- torget, mötte jag en föreståndare för en med statsanslag understödd uppfostringsanstalt för vanartiga barn, en man, som har en 24-årig erfarenhet rörande minderåriga brottslingar. Hans första fråga var icke: »hur har det gått med skolfrågan i dag?» Nej, hans fråga lydde: »hur har det gått med tobaksbetänkandet?»

Jag sade som sanningen var, att endast två talare dittills yttrat sig i frågan, och att de yttrat sig emot förslaget, hvadan det icke vore godt att veta, hur det kunde komma att gå. Då förklarade han, att det vore mycket beklagligt, i fall Riksdagen icke skulle vilja vara med om den af utskottet föreslagna skrifvelsen. Jag bad honom då utveckla sina tankar i ämnet, hvarvid han förklarade, att en 24-årig erfarenhet lärt honom att näppeligen

någonting är så förderfbringande för de unga som detta tobaksbruk, hvilket ofta är första steget på utförsbacken och för ungdomen mera demoraliserande än bränvinet. Han kunde icke nog skarpt betona, hvilken förslappande inverkan detta tobaksbruk hade på de unga.

Ang. åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.

(Forts.)

Efter ett sådant uttalande kunna herrarne icke undra öfver, att jag stärkts i min tanke, att en sådan skrifvelse, som här är ifrågasatt, är på sin plats.

Nu förklarade min ärade granne till venster, att det behöfves inga andra åtgärder än dem vi hafva; det är alldeles tillräckligt.

Men, mina herrar, alla dessa medel, som lärarecorpsen har i sin hand, ha de verkligen visat sig tillräckliga? Är det icke så, att detta onda är stadt i utbredning, och att sålunda de medel, som hittills försökts, alldeles icke visat sig tillräckliga? Och om det är så, är det icke skäl att åtminstone göra ett försök med andra åtgärder?

Hvad är det nu utskottet ifrågasatt för åtgärder?

För det första att Kongl. Maj:t skulle i läroverksstadgan och folkskolestadgan inrycka bestämmelser, som förbjöde skolungdomen att använda tobak, icke öfverallt, såsom herr Sjövall ifrågasatt, utan på skolans område och på offentliga platser. Och lika väl som det i läroverksstadgan kan inryckas förbud för lärjunge att vistas på källare, värdshus, biljarder och andra dylika ställen, och lika väl som i läroverksstadgan finnes förbud mot allt spel med kort eller tärning måtte väl i läroverksstadgan och folkskolestadgan en dylik bestämmelse angående förbud mot tobaksbruk bland de unga kunna intagas. Efter mitt förmenande skulle icke så litet vara vunnet med detta.

Nu säger herr Höjer, att detta kunna lärarne sköta om sjelfva, de kunna utfärda ett sådant förbud. Men om förbudet finnes uti en af Kongl. Maj:t utgifven läroverksstadga eller i ett af Kongl. Maj:t utfärdadt särskildt cirkulär, måtte det väl dermed få mycket större auktoritet än om blott läroverkets rektor utfärdar detsamma.

Som det nu är, kan man icke, när man ser en pojke röka ute på gatan, veta, om han tillhör en skola, i hvilken det är förbjudet att röka, eller en skola, der detta icke är förbjudet. Annorlunda blir förhållandet, om det finnes ett förbud i skolstadgan. Det har också händt nu, att ynglingar helt och hållet satt sig öfver ett sådant förbud, under förebärande, att läroverkets rektor icke har rättighet att komma med ett sådant.

Om det finnes ett tydligt förbud antingen i ett särskildt kongl. cirkulär eller i läroverksstadgan och folkskolestagan, skulle detta enligt mitt förmenande vara en stor fördel.

Vidare ha vi ifrågasatt i detta betänkande, att undervisning om nikotinets skadliga verkningar skulle meddelas. Vi ha ansett önskligt, att insigten om dessa verkningar blefve allmänna utbredd, och att därför måhända behöfde vidtagas särskilda åtgärder.

Ang. åtgärder
till hämmande
af tobaks-
bruket bland
minderåriga.
s.)

Beträffande herr Perssons förslag om ett försäljningsförbud, så är det väl der skon egentligen klämmer. Men jag ber herrarne att se på hvad vi skrivit om hans motion. Vi ha ju intagit en ganska negativ ståndpunkt med afseende på detta försäljningsförbud, då vi sagt att »särskildt beträffande landsbygden torde svårigheter möta att uppehålla detsamma, hvartill kommer, att ett dylikt förbud der kan anses vara mindre behöfligt och i vissa fall medföra olägenheter». Men när vi nu ändå hemstälde om en skrifvelse angående åtgärders vidtagande, ansågo vi, att vi icke borde aldeles tillbakavisa herr Perssons förslag. Vi tänkte oss nemligen, att saken skulle lösas på det sättet, att de orter, som särskildt ville ha ett sådant försäljningsförbud, skulle kunna få det, men att någon inskränkning icke skulle ega rum, med afseende på de orter, som icke ville ha ett sådant förbud — aldeles som enligt förordningen den 10 juli 1891 angående förbud för barn att nattetid idka viss försäljning.

Vi ha slutligen sagt, att ett sådant försäljningsförbud skulle komma i fråga, endast derest det visade sig »erforderligt», det vill säga att det onda icke på annat sätt kunde hämmas, och »möjligt», det vill säga möjligt att tillämpa.

Då utskottet ansett, att allt det föreslagna icke lämpligen kunde inryckas i klämman, har det hemställt om en skrifvelse i mera allmänna ordalag med anhållan, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, hvilka af de ifrågasatta åtgärderna må befinnas lämpliga för ändamålets vinnande.

Om man läser utskottets betänkande rätt och icke lägger in deri mera än hvad der verkligen står, tror jag man skall finna, att det är sådant, att det kan af Riksdagen antagas.

Då hvad utskottet här ifrågasatt ligger inom motionernas omfång, då till och med reservanten sjelf ansett de åtgärder, vi ifrågasatt, vara lämpliga, då här vidare föreligger ett ondt, som är stadt i utbredning och mot hvilket åtgärder äro erforderliga, skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Nyström*.

Herr Sjövall: Herr grefve och talman! Af reservantens yttrande framgår, att klämman till min motion icke blifvit affattad så, att den utesluter missstyding, och att utskottet verkligen missuppfattat den, det kunde jag finna genast, när jag kom till andra sidan i utskottets utlåtande, der det vill låta påskina, att min motion innehåller ett förslag till *förbud mot tobaksrökning*. Dessa ord stå nemligen tryckta med mycket fet stil, under det att de närmast derpå följande »särskildt för skolungdom» stå med vanlig stil. Går man så vidare till sid. 8, så finner man, att der står, att motionen innehåller »ett allmänt *förbud mot tobaksrökning*». Här

stå dessa ord tryckta med kursiv stil och de derefter följande orden »för lärjungar vid folkskolor» etc. med vanlig stil.

Det ser sålunda ut, som om jag skulle yrkat på att en lag skulle stiftas emot bruket af tobak. Hade så varit förhållandet, skulle jag naturligtvis, då motionen remitterades, yrkat, att den skulle hänvisas till lagutskottet och icke till tillfälligt utskott. Nu gjorde jag ej så, och detta därför, att det ej förhåller sig så som utskottet låtit påskina. Motionens räckvidd inskränker sig till skolungdomen, och dess yrkande är helt enkelt, att Kongl. Maj:t skulle i administrativ väg utfärda en ny paragraf eller ett nytt moment till en förutvarande paragraf i folkskolestadgan, i läroverksstadgan och i ordningsreglerna för enskilda läroverk, som åtnjuta statsunderstöd. Detta om detta.

En talare på stockholmsbänken yttrade i den der lekande och spirituella tonen, som är för honom kännetecknande, att något allmänt behof af ett sådant förbud som det af mig ifrågasatta icke förefinnes. Men härutinnan är jag af olika åsigt med honom. Uti det cirkulär, som rektorerna vid Stockholms läroverk år 1884 utfärdade, står uttryckligen, att en af orsakerna till cirkulärets utfärdande var, att rektorerna dertill uppmanats »af *föräldrar*, hvilka förklarat sig utan skolans medverkan icke kunna nog kraftigt inskrida mot den ifrågavarande ovanan». Här höra vi af föräldrar, att de behöfva skolans hjälp för att i detta afseende kunna verka på sina barn. Flertalet af oss vet nog, att tidsandan är sådan, att det beklagligtvis i många familjer icke är föräldrarna, som regera öfver barnen, utan barnen, som styra och kujonera föräldrarna. I sådana familjer skulle, om det af mig ifrågasatta förbudet genomfördes, fadern åtminstone kunna svara sin son, då denne begärde att få en cigarr eller en låda cigarrer: nej, mitt barn, när du slutat skolan, kan du få det, men så länge du går i skolan, vet du, att det är förbjudet i skollagen att röka. Det är likväl icke blott af detta cirkulär, som det framgår, att föräldrarna behöfva skolans stöd. Jag har också fått bref från olika delar af vårt land, deri uttalas sympatier för min motion och deri man förklarar sig gerna se, att ett sådant stadgande, som deri föreslås, infördes i folkskolestadgan, läroverksstadgan och ordningsreglerna för de enskilda läroverken.

Behof af förbud mot tobaksrökning förefinnes äfven för *skolan*. Detta framgår ju deraf, att rektorerna vid Stockholms läroverk utfärdat nyss åberopade cirkulär. Behofvet förefinnes emellertid icke blott vid Stockholms läroverk; enahanda uttalanden hafva gjorts på flera andra ställen, jag kan gerna säga vid flertalet af våra allmänna läroverk. Att behof af ett sådant förbud förefinnes äfven inom *folkskolans* område, framgår ju otvetydigt af folkskoleinspektörens i Stockholm, utskottets utlåtande vidfogade, vädjan till allmänheten, deri han säger, att han behöfver kraftigt understöd i detta stycke. Att skolrådet i Malmö äfvenledes

Ang. åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.
(Forts.)

Ansötgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.
(Forts.)

utfärdat ett slikt upprop till allmänheten mot skolungdomens tobaksrökning, har jag i motionen påvisat. Hvad som mest öfvertygat mig om behofvet inom detta område, är emellertid, att allmänna folkskoleläraremötet i Norrköping, som väl får antagas vara ett uttryck för hela Sveriges folkskolelärarecorps, uttalat, att det vore mycket viktigt, att åtgärder i detta syfte blefve vidtagna, och uppmanat dem, som dertill äro i stånd, att verka för att motion i ämnet komme fram i Riksdagen och sålunda åstadkommes, om icke rent försäljningsförbud, så åtminstone ett sådant förbud, som det af mig föreslagna.

Nu sade talaren på stockholmsbänken vidare, att han erkände, att detta onda kunde anses förefinnas, men att korrektivet mot detsamma skulle ligga deri, att vi skulle uppfostra våra barn till ovilkorlig lydnad. Men hvad skola de lyda? De måste hafva en lag, som de skola lyda, en lag, som säger: detta får du göra och detta får du icke göra. Finnes icke en sådan lag, vet barnet icke, hvad det skall lyda. Det kan vara ett sådant förhållande i ett par grannstäder, att rektorn vid allmänna läroverket i den ena staden säger till pojkarne: »här är tobaksrökning förbjuden, jag vill ej se, att någon af eder röker tobak, och om någon gör det, skall det straffas såsom förseelse emot skollagen». Vid läroverket i den andra staden finnes kanske icke sådant förbud, utan der blundar rektorn för saken och låter pojkarne röka. Huru skall icke på detta sätt rättsbegreppet förvirras bland pojkarne, då det som är tillåtet i den ena staden icke är tillåtet i den andra, det som är förbjudet vid det ena läroverket icke är förbjudet vid det andra! Af detta skäl är det just, som jag yrkat på att ett förbudsstadgande skulle införas i skollagen, på det att stadgarne om ordning och tukt vid alla läroverk måtte blifva desamma.

Den ärade talaren yttrade vidare, att det funnes ett annat sätt att hindra pojkarne att på ett uppseende- och förgelseväckande sätt röka tobak på allmän plats. Han sade, att om man möter en pojke, som röker, man skulle taga cigarren ur munnen på honom och dertill gifva honom ett kok stryk. Ja, det är lätt sagdt, men icke så lätt gjordt. Jag skall tala om, att det i en af våra universitetsstäder fans en professor i juridik, hvilken hade en trädgård, som låg vid en allmän gata, och i hvilken pojkar särskildt under frukttiden brukade göra ohägn. Då gick professorn till en borgare, som bodde i grannskapet, och bad honom, att han skulle söka få tag på de pojkar, som stulo sig in i trädgården, och gifva dem ett dugtigt kok stryk. »Professorn vet nog», svarade borgaren, »att det kommit ut en ny lag, som icke tillåter en att klå andras pojkar». »Nå», genmålde professorn, »då kan herrn väl klå dem efter den gamla». Jag har omtalat detta blott för att visa, att man icke så utan vidare kan klå andras barn, utan att man måste hafva stöd af lagen för att kunna så göra.

Nu har utskottet, liksom det icke har något emot motiveringen till min motion i det hela, icke heller något emot klämman, nemligen utan någon bimening och såsom jag nu framställt den, men det har dock funnit en liten hake deruti, att ett sådant förbud, som jag föreslagit, vore för vidsträckt, enär det äfven gälde hemmet, och på denna grund kunde utskottet ej tillstyrka det. Och hvarför icke det? Jo, om man ser på läroverksstadgans 47 paragraf, så står, säger utskottet, der föreskrifvet, att »allt spel med kort eller tärning är lärjunge förbjudet, så vida det icke sker i föräldrars eller målsmäns närvaro», och så sluter utskottet deraf, att spel icke är tillåtet borta, men i föräldrars eller målsmäns närvaro skulle det deremot vara tillåtet utan någon inskränkning. Här går utskottet ej fullt ärligt till väga, ty det har uteslutit sista stycket af stadgandet, hvilket i sin helhet lyder sålunda: »dock må lärjunge i intet fall idka sådant eller annat spel om penningar eller penningars värde». Alltså, om spel idkas om penningar eller penningars värde, så är det förbjudet äfven i hemmet. Låter man hela stadgandet komma med, finner man således, att det sträcker sig äfven till hemmet. Detta stadgande om spel har stått i skollagen under många år, och jag vet icke, att det mött andra svårigheter att tillämpa det, än den svårighet, som förefinnes i fråga om alla förbud, att der ingen åklagare är, der är icke heller någon domare. Naturligtvis skulle det blifva så äfven i nu förevarande fall.

Vi äro ej vana här i Riksdagen att få så mycket, utan måste nöja oss med ganska litet. Då nu utskottet inskränkt sig till något så minimalt som det här föreslagna, så kan jag ej förstå, att någon kan hafva något emot en så enkel och lindrig åtgärd. Och då jag är öfvertygad om att Kongl. Maj:t skall vidtaga de allra lämpligaste åtgärder emot det öfverhandtagande tobaksbruket bland minderåriga, så har jag ej annat yrkande att framställa, än om bifall till utskottets hemställan.

Herr Svensson i Karlskrona: Då jag vid remissen af herr Perssons motion instämt i densamma, så skall jag anhålla att få yttra några ord i frågan.

Att bland de minderåriga bruket af tobak — isynnerhet i form af cigarr- och cigarrettrökande — är synnerligen utbreddt, tror jag att hvar och en varit i tillfälle att konstatera. Åtminstone är förhållandet sådant i städerna.

I den stad, som jag tillhör, hölls på hösten år 1898 ett möte med Karlskronakretsen af Sveriges folkskolelärareförening, och der framhölls på det allra varmaste af en del lärare, hvilka olyckliga följer detta tobaksbrukande medfört för många af skolbarnen, och man uttalade tillika en önskan att på något sätt kunna förhindra detta bruk. Man ansåg då lämpligt att i Riksdagen skulle väckas motion om förbud emot försäljning af tobak åt minder-

Ang. åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.

(Forts.)

*Ang. åtgärder
till hämmande
af tobaks-
bruket bland
minderårigu.*

(Forts.)

åriga, alldeles som förhållandet är med afseende å försäljning af bränvin. Då nu denna motion väcktes af herr Persson, blef jag mycket belåten dermed, och därför instämde jag i motionen.

Nu har här en reservant uppträdt mot utskottets synnerligen billiga förslag. Det förvånade mig på det allra högsta att finna denna person antecknad såsom reservant mot utskottets hemställan. Han säger, att man borde söka uppnå det önskade resultatet på uppfostringens väg, genom att låta föräldrar och målsmän inverka på barnen. I allmänhet borde man icke stifta lagar i sådana saker, utan endast söka att på upplysningens väg åvägbringa, att ett dylikt missbruk icke vidare kommer i fråga. Men denne reservant är alltid med om att göra inskränkningar, när det är fråga om rusdryckerna.

Såsom vi veta, upptog bränvinsförsäljningsförordningen till en början endast förbud att från utskänkningsställe utlemna bränvin åt minderårig. Förändring skedde emellertid sedermera, så att äfven på utminuteringsställe — och alltså från försäljningsställen i allmänhet — bränvin icke får utlemnas till minderårig person. Kan ett sådant förbud upprätthållas, så kan äfven ett förbud mot försäljning af tobak till minderårig upprätthållas, det ena likaväl som det andra.

Ja, jag ser, att herr Höjer runkar på hufvudet och menar, att något sådant alls icke går för sig. Jag förstår mycket väl, att den invändningen kan göras, att förbudet emot bränvins utlemnande till minderårig kringgås på det sättet, att en äldre person köper bränvinet och sedan lemnar ut det åt en minderårig. En sådan invändning kan ju mycket väl göras, det vet jag, och naturligtvis kan nästan hvarje förbud kringgås. Men jag är öfvertygad om att om ett sådant förbud, som utskottet här ställt i fråga, eller att hvarje kommun för sig skulle kunna få besluta ett sådant förbud, derest det ansåges behöfligt, komme till stånd, så skulle nog de äldre inom denna kommun sörja för att förbudet upprätthölles och göra allt hvad de kunde för att förbudet icke skulle blifva eluderadt.

Jag vill icke uppehålla kammaren längre i denna fråga, utan endast hemställa om bifall till utskottets förslag, som jag anser vara väl och lyckligt funnet.

Herr Thylander: Då jag har en trettioårig erfarenhet på det område, som frågan närmast gäller, så har jag, oaktadt jag ser, att det möter motstånd att behandla en sådan fråga i kammaren, likväl begärt ordet.

Utaf de 30 år, hvilka jag som sagdt egnat folkskolan, har jag tillbragt 9 på landsbygden. Jag medger gerna, att det då aldrig kunde vara tal om att så intensivt som nu behöfva bearbeta denna fråga och aflägsna det onda, hvarom här är fråga. Men saken har nu verkligen hunnit till den ståndpunkt, att det för dem, som

hafva till sin uppgift att leda undervisningen och uppfostran vid folkskolan, bör vara klart och tydligt, att det nu snart är på tiden att göra något.

Jag skall be att få påpeka ett exempel. För 4 år sedan inträffade det vid en skola, der jag då läste, att vi en vacker dag fingo en rapport från grannarne till skolhuset, hvori dessa anhöllo, att vi skulle hålla barnen från deras portar och förstugor under rasterna. Vi hade förut icke haft någon anledning att undersöka, hvad lärjungarne hade för sig under rasterna, men funno nu, att de samlades i de angränsande husens portar och förstugor för att röka cigarretter under rasterna. Vi kommo öfverens om att icke genast vidtaga några åtgärder mot barnen, utan vi ville först undersöka saken mycket noga, och vi kommo då snart underfund med att en stor del af gossarne under timmarne sutto i en sådan spänning, deras nervsystem var så uppjagadt af lidelsen, att man tydligt kunde förstå, att de räknade de minuter, som återstodo, till dess de kunde få gå ut och tillfredsställa sin lidelse. Och sedan vi nu alla blifvit öfvertygade härom, fortsatte vi våra undersökningar genom att följa dem, då de gingo ut, och vi funno då, att endast ett litet fåtal stannade kvar på skolgården, under det de flesta sökte sig gömställen någonstädes i närheten, antingen för att hvar för sig röka sin cigarrett eller för att göra det i kompani, två eller tre om en cigarrett. Det hade gått så långt, att något bestämdt måste göras. Saken inrapporterades till folkskoleinspektören, och tack vare hans hjälp lyckades vi att i någon mån hämma det onda.

Om jag frågar mig, hvad som varit den närmaste orsaken till att detta onda uppkommit och vuxit i så hög grad som det skett, så finner jag ett af de många svaren derpå i den omständigheten, att vi hafva en lag, som, då man stängde cigarrbodarnes dörrar under söndagarne, tillät minderåriga, ja till och med små barn under 12 år, att stryka gata upp och gata ned för att sälja cigarrer. Nu finnes det visserligen ett gammalt ordspråk, som säger, att man icke skall bjuda bagarbarn på bröd, men detta ordspråk har ingen tillämpning, då det är fråga om tobaksbruket, ty om tobaken liksom om andra gifter, som användas till njutningsmedel, gäller det, att begäret ökas, ju mer man söker att tillfredsställa det. Det tillfälle, som de tobaksförsäljande barnen och deras kamrater fingo att lättare skaffa sig tobak, har också efter den erfarenhet, som vi gjorde i vår stad, så länge denna försäljning genom minderåriga der pågick, visat sig i hög grad bidraga att öka barnens tobaksbegär.

En annan omständighet var, att tobaksförbrukningen för några år sedan tog en ny form genom att cigarrettrökningen blef mera allmänt införd, och vi kunna väl icke förvåna oss öfver att barnen temligen snart lärde sig att röka cigarretter, när vi lägga märke till, huru i hemmen icke endast fäder och bröder, som

Ang. åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.

(Forts.)

Ang. åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.

(Forts.)

hunnit till mogen ålder, utan äfven qvinnorna använda cigaretter. Det tyckes, som om cigarettrökningen vunnit burskap, och de små, som äro vana att blicka upp till sina uppfostrare, fråga sig, om det icke skulle passa sig för dem att följa exemplet. Jag vet nog, att många anse min skildring af förhållandena öfverdrifven, men förhållandet är verkligen det, att föräldrarna i många fall icke beifra sådant missbruk. I de fall, der de göra det, är faran mindre eller till och med ingen, ty der kan nog det onda motarbetas.

Att nu i år två motioner blifvit väckta i detta ämne, torde vara ett bevis för att frågan är beaktansvärd. Båda motionärerna äro ju skolmän och hafva på sitt område sett faran af tobaksmissbruket. Att man äfven på det område, der jag arbetar, har sett denna fara, det bevisas icke endast deraf, att jag står här och pratar i detta ögonblick — ty det kan man ju betrakta som narraktighet — utan äfven och än mer af den omständigheten, att landets folkskolelärare så ofta behandla denna fråga, när de samlas i större eller mindre grupper för att diskutera och öfverlägga om angelägenheter, som stå i samband med deras kall. Det är nemligen icke alls ovanligt, att vid folkskoleläraremöten i dessa dagar få se, att en af de frågor, som stå på programmet, är frågan om tobaksmissbruket, och jag hoppas, att kammaren skall gifva mig rätt uti att detta förhållande utvisar, att det inom lärarecorpsen är en allmän uppfattning, att just detta missbruk, denna odygd är ett af de svåraste hindren i det stora och viktiga arbete, der man sträfvar från tidigt på morgonen till sent på qvällen för att drifva de små framåt på vetandets bana.

Nu kan det visserligen framkastas den frågan: Är det klokt att stifta en lag, som helt och hållet stryker detta bruk, eller är det klokt att stifta en lag, som förbjuder försäljningen af tobak till barn? Jag skall icke alls hålla mig till den sidan, som tror, att det är möjligt att få en lag med så effektiv verkan, att det onda derigenom skulle kunna botas. Men då jag noga genomläst utskottets betänkande, så har jag hvarken i motiveringen eller i klämman funnit, att utskottet kommit till den åsigten, att en sådan lag skulle vara lämplig. Om vi äro ense om att något måste göras, så tänker jag dock, att de, som hafva fått på sin lott att vara uppfostrare, måste vara tacksamma icke blott mot motionärerna, derför att de dragit fram frågan, utan äfven mot utskottet, ty så väl i motionerna som i utskottsbetänkandet har man verkligen egnat frågan en omsorgsfull behandling, och om man än icke skulle vinna målet att lyckas finna någon lag, som råder bot för det onda, så hoppas jag dock, att man skall vinna det, att frågan blifvit ryckt upp till en sådan plats, att man från lagstiftarnes och myndigheternas sida ser den från rätt håll, och gör man detta, så hoppas jag, att man snart skall komma till insigt om att det här är fråga om ett af det värsta onda, som vi hafva att motarbeta, när det gäller att uppfostra medlemmar för

framtidens samhälle, och att ett af de förnämsta medlen för att nå målet för uppfostran är att borttaga de gifter, som fräta på det uppväxande släktets så väl fysiska som andliga krafter.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att jag alldeles icke hyser den uppfattningen, att detta skulle vara det enda eller ens det värsta onda. Men jag säger, att det är ett af de onda, som framkallar så mycket annat. Det är nemligen så med lasterna, att de icke komma ensamma, en och en, utan somliga af dem liksom bryta väg för de andra och taga dem med sig i släptåg. Då i förmiddags lagen om minderårigas användande i fabriker var före, så nämnde jag, att under de tider, då de minderåriga icke arbeta i fabriker, de hafva tillfälle att utöfva många lastbara galenskaper. Jag skall be att få påpeka, att dessa minderåriga, som arbeta i fabriker om förmiddagarne, ofta samlas om eftermiddagarne i utkanterna af staden, och hvad tro herrarne, att de sysselsätta sig med? Jo, med att röka tobak eller dricka punsch, konjak eller brännvin eller med att spela kort eller med att utöfva dessa tre laster i förening. Jag tror icke, att dylika sysselsättningar äro egnade att skapa menniskor, som äro lämpliga att taga hand om och leda fosterlandets öden, när vi en gång sluta.

Jag har den lifliga öfvertygelsen, att sedan denna fråga kommit fram, så skall den, äfven om den nu faller, icke stanna vid att det blir tal om den här. Jag är fullkomligt öfvertygad om att de, som hafva till uppgift att vaka öfver ungdomen såväl i folkskolan som i de högre undervisningsanstalterna, skola egna frågan nödig omvårdnad.

Jag vill äfven såsom min åsigt framhålla, att det skulle vara helsosamt att i folkskolestadgan inrycka en passus, som gjorde att myndigheterna hade något att hålla sig fast vid, ty jag ber att få påpeka, att det icke är så lätt, som herr Höjer i sitt anförande i förmiddags framstälde det, att tillgripa det radikalaste medlet, utfärdande af förbud mot tobaksrökning, och, om icke förbudet åtlöydes, använda stryk. Vi lefva ju i en tid, då humaniteten griper omkring sig mer och mer, äfven på folkskolans område, och bland de medel, som finnas för att upprätthålla disciplinen, tror jag verkligen icke att stryk tillhör de bästa.

En sak, som man skulle vinna genom att i folkskolestadgan inrycka några bestämmelser, afsedda att motarbeta det onda, hvarom nu är fråga, är, att man kanhända under arbetet härmed skulle komma underfund med att folkskolestadgan i mångt och mycket står i strid med andra lagar. Så veta vi t. ex. — åtminstone de af oss, som hafva om hand tillämpningen af folkskolestadgan — att denna stadga och lagen om minderårigas användande i fabriker stå i strid med hvarandra, hvilket gör, att det blir komplett omöjligt för myndigheterna att ställa det på rätt sätt i

Ang. åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.

(Forts.)

*Ang. åtgärder
till hämmande
af tobaks-
bruket bland
minderåriga.*

(Forts.)

afseende å undervisningen af de barn, som arbeta i fabriker eller handverk.

Då det synes mig vara af vigt att begagna alla de tillfällen man har under lagstiftningsarbetet för att påpeka de brister, som förefinnas i gällande lagar och författningar, så har jag dristat mig att begagna mig af detta tillfälle för att peka äfven på denna sak.

Nu är frågan slutligen: Har allt blifvit gjordt hittilldags, som borde göras, för att man skulle blifva mogen för en mera kraftig lagstiftning i detta ämne? Om så varit förhållandet, så är jag öfvertygad om att utskottet hvarken skulle hafva kommit med en så försigtig motivering eller en så försigtig kläm som den, hvarmed det kommit. Mycket har nog gjorts, men det återstår ännu alltför mycket.

Under ett af de första åren af min verksamhet i folkskolans tjänst bevistade jag ett möte mellan folkskolelärare, vid hvilket möte äfven hade uppstålts frågan om bästa sättet att upprätthålla disciplinen utan att använda kroppssaga. Frågan vändes på många sätt, och många exempel anfördes på dylika medel. Det fans vid detta tillfälle en ung riksdagsman närvarande. Han hade länge suttit tyst och åhört diskussionen, men slutligen fann han sig föranlåten att begära ordet och påpeka en omständighet, som jag fäste mig mycket vid, och som sedan ledt mig mycket i mina handlingar, då jag försökt att finna de rätta medlen att uppfostra barn. Det går nog icke så lätt, sade han, att borttaga kroppssagan vid folkskolan, så länge folkskolan och hemmet icke hunnit till det stadium, att de räcka hvarandra handen till hjälp och stöd både med afseende på undervisning och uppfostran. Samme man finnes i dag närvarande här i kammaren, och han har utan tvifvel nu hunnit att bilda sig en mera klar föreställning om hvad han då sade. På detta område har man nog hunnit ganska långt, i hvad det gäller samarbete mellan de olika uppfostringsanstalterna, men beklagligt nog står folkskolan ännu alltjemt allt för långt skild från hemmen, och det är därför fara värdt, att äfven om man finge in en passus i folkskolestadgan i syfte att motarbeta tobaksmissbruket, man likväl icke skulle komma någon vart. En lärare har ytterst svårt — åtminstone är förhållandet så i den stad, der jag verkar — att arbeta emot tobaksmissbruket af minderåriga på gator och gränder, ty om man säger en pojke, att han icke får lof att röka tobak, så svarar han: jag tors göra det för pappa och mamma derhemma, och om man sedan träffar fadern och säger honom, att han icke borde tillåta sitt barn att röka, så inträffar det icke så sällan, att man får ett snäsigt svar, ungefär af det innehållet: Med den saken har du ingenting att göra, undervisa du i din skola, jag sköter min familj sjelf. Under sådana förhållanden, mine herrar, är det icke så lätt att komma någon väg med detta sträfvande, som — jag medgifver det — borde

hafva sitt hufvudsakligaste stöd i hemmet. Jag är öfvertygad om att i sådana hem, der man har ett vaket och öppet öga för tobaksmisshuset bland minderåriga, tycker man icke, att det är så galet att tala om denna fråga tidigt och sent, först och sist.

Ang. åtgärder till hämmande af tobakshuset bland minderåriga.

Det har i utskottets betänkande och i reservationen pekats på några medel, som borde användas, och bland dem har man särskildt omnämmt, att man borde undervisa barnen om vådan af tobaksmisshuset. Jag skall be att få tacka så väl utskottet som reservanten, därför att de påpekat denna omständighet, men jag vill tillägga, att jag skulle hafva varit utskottet och reservanten ännu mera tacksam, om de hade tillagt: »och sätta denna undervisning fullständigt i system», ty endast derigenom kan undervisningen på barnen i folkskolan verka, hvad den bör verka. För någon tid sedan stiftades i svenska Riksdagen en lag, enligt hvilken barnen i folkskolan skulle undervisas om vådorna af rusdrycksbruket. Denna lag utkom, och åtskilliga år hafva förflutit sedan dess, men den ifrågavarande undervisningen har icke blifvit satt i system och kan därför icke verka hvad den borde verka, ty dess verkan kommer att bero på lärarnes ställning till frågan.

(Forts.)

Jag märker emellertid, att herrarne börja tröttna, och skall därför, innan jag slutar, endast tillåta mig att peka på den omständigheten, att exemplet af de äldre nog också är något, hvarpå man borde taga fasta såsom medel att motarbeta tobaksmisshuset hos de minderåriga.

Till sist får jag förklara, att jag icke tvekar att ställa mig på utskottets sida, och jag ber därför få yrka bifall till dess hemställan.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman, mina herrar! Mitt enkla omdöme om de förevarande motionerna är i korthet det, att de äro mycket välmenta men också mycket opraktiska, och att det särskildt på landsbygden komme att medföra stora olägenheter. Om t. ex. en far vill skicka sin minderåriga son till handelsboden för att köpa kaffe eller socker, och han skulle önska att på samma gång få litet tobak hemköpt, så skulle detta senare omöjligt gå för sig, då ju hans son vore minderårig. Det kunde ju vara godt och väl, om man genom lagstiftningsåtgärder på detta område kunde bibringa barnet den uppfattningen, att tobak vore något för honom skadligt. Men, mina herrar, då tobak begagnas i hemmet af fadern sjelf, till hvilken barnet måste hafva förtroende, så tror jag, att barnet skulle få den uppfattningen, att det snarare vore lagen, som vore skadlig, än att det vore tobaken.

Jag skall be att få erinra om en lagstiftningsåtgärd på detta område, hvilken förut tillkommit. Genom kongl. förklaringen af den 9 juni 1893, hvilken på Riksdagens initiativ utfärdades, fingo vi rörande tobaksförsäljning en lagstiftning, som är föga smickrande för oss, som varit med om densamma. Genom den lag-

*Ang. åtgärder
till hämmande
af tobaks-
bruket bland
minderåriga.*

(Forts.)

stiftningsåtgärden frammanades dessa vanprydande tobakslådor, som nu hänga på bröstet af mången storstadsindivid, till föga heder vare sig för honom sjelf eller för den gällande lagstiftningen. Jag vill äfven erinra om att i förevarande fall, om ett förbud stadgades, skulle nog många försök att kringgå lagen komma att göras, och det kan väl icke vara herrarnas mening att vidtaga lagstiftningsåtgärder, hvarigenom vi skulle få en låda äfven på andra sidan, der köpmannen skulle få lägga den förbjudna frukten.

Stora svårigheter skulle vidare uppkomma, derest man bestämde en viss åldersgräns, så att till en yngling, som vore under t. ex. femton år, tobak icke finge utlemnas. Hur skulle det ställa sig i tillämpningen, om någon komme, som stode på gränsen af denna ålder? Skulle han hafva med sig ett prestbetyg på fickan för att för handelsmannen kunna styrka, att han uppnått den mogna ålder, då han finge köpa tobak?

Jag tror för visso, att något bör göras åt sjelfva saken, men anser icke, att detta bör göras på lagstiftningens väg, och därför, herr talman, skall jag be att få yrka afslag så väl å motionerna som å utskottets utlåtande.

Herr *Henricson* instämde häruti.

Herr Höjer: Endast några få ord. Jag skall be att få svara något på det anförande, som för en stund sedan hölls af herr Sjövall. Jag skulle också gerna velat svara på min ärade vän herr Thylanders yttrande, men han skrek så förskräckligt högt, att jag aldrig hörde ett ord af hvad han sade.

Jag kan, allvarligt taladt och för att icke blifva missförstådd, försäkra både herr Sjövall och herr Thylander, att jag för min del anser en inskränkning i — ja helst ett upphörande af — tobaksförbrukningen hos de minderåriga för en mycket vigtig sak, ja till och med, såsom här för en stund sedan till mig yttrades, rent af en humanitetssak. Jag är icke, såsom herr Sjövall tyckes tro, af »den åsigten, att ingenting i denna sak skulle behöfva göras; jag tror tvärtom att jag förra gången, då jag hade ordet, med tillräcklig tydlighet framförde min åsigt, att mycket behöfver åtgöras, men på något helt annat sätt, än hvad de ärade motionärerna behagat föreslå. Hvad som behöfves är en närmare samverkan mellan skolan och hemmet. Hvad som tarfvas är att barnen undervisas om nikotinens förderfbringande verkningar, lika väl som om alkoholens, och icke allenast barnen, utan äfven deras föräldrar och målsmän. Hvad som vidare bör göras — och som äfven kan göras — sade jag redan på förmiddagen, men ber att få stryka under nu igen: det är, att vi begagna oss af de förbudsmedel, som vi sett redan stå till vårt förfogande. Detta behöfver göras, men hvad som icke behöfver göras, emedan det är — fullkomligt opraktiskt, det är att narra Kongl. Maj:t att utgifva dumma för-

ordningar, dumma, emedan man icke kan skaffa dem effektivitet. Detta sade jag redan på förmiddagen, och jag står för det äfven i afton.

Ang. åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.

(Forts.)

Till sist skall jag be att få säga några ord till min ärade vän herr Hammarlund, för att icke äfven på det hållet blifva missförstådd. Jag anser visserligen, att utskottets kläm är den allra oskyldigaste i världen, så mycket mera som utskottet tillfogat orden: »derest lagbestämmelser i detta syfte skulle prövas erforderliga och möjliga». Det är såsom om utskottet mycket riktigt skulle hafva den dunkla föreställningen, att saken vore fullkomligt onödigt, och detta är också min åsigt. Men, à la bonne heure, jag skulle ändå kunna vara med om utskottets kläm, om icke min åsigt vore den, att vi godt kunna reda oss med de magt-medel vi redan ega.

Och så till sist, mina herrar, det gifves för mig ett ytterligare skäl — vare detta mycket allvarligt sagdt —, ett hufvudskäl, hvarför jag ännu en gång vill afstyrka några extra åtgärder, och detta skäl är — ja, jag skulle vilja framställa det i form af en fråga: hvart skall det till sist taga vägen med statens inblandning i våra barns uppfostran? Här stiftas den ena lagen efter den andra, ingripande i den personliga friheten på just det ställe, der denna frihet borde respekteras, ingripande i föräldrarnas auktoritet och, så vidt jag kan begripa, ovilkorligen egnad att minska densamma. Man vill på staten och skolan öfverflytta bestyr, som tillkomma föräldrarna, och deraf följer, enligt mina begrepp, ovilkorligen ett minskande af föräldrarnas ansvars känsla, i samma mån staten undan för undan öfvertager det ena stycket efter det andra af våra barns uppfostran. Det är denna lagstiftning, som jag för min ringa del anser för principiellt örigtig, och det är i främsta rummet på denna grund, som jag ännu en gång vill yrka afslag.

Herr Waldenström: Jag kan icke instämma med herr Höjer i hvad han här har sagt, icke heller med de öfriga herrar, som yrkat afslag å utskottets betänkande. Det är visserligen sant, att föräldramyndigheten *kan* göra mycket i det här afseendet, men det är också alldeles säkert, att föräldramyndigheten *icke gör* allt hvad som behöfves.

Det resonnement, som herr Höjer hade, skulle egentligen leda till, att man i skollagen icke skulle hafva några förbud mot oseder, utan tänka som så: »föräldrarne må förbjuda barnen det der och lära dem att lyda». Det står i skolstadgan för allmänna läroverken: »Allt spel med kort eller tärning vare lärjunge strängt förbjudet». Skulle man icke äfven härom kunna säga: »Detta få föräldrarne förbjuda; hvarför skall det stå i skollagen?» Men det står nu i lagen, och jag är öfvertygad om att det är

Ang. åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland ninderåriga. ett helsosamt förbud. Jag kan icke heller begripa, hvarför ett förbud mot tobaksrökning skulle vara mindre lämpligt än detta. Gent emot det, som herr Höjer talade om föräldramyndighetens heten, ber jag att få påpeka, att ett sådant förbud i lagen skulle

(Forts.) mången gång kunna blifva föräldramyndigheten en mycket god hjälp. Som man nemligen vet, kan det vara ganska svårt för somliga föräldrar att med egen auktoritet upprätthålla ett tobaksförbud för sina barn, i synnerhet sedan barnen blifvit äldre. Men hafva de då att stödja sig på bestämde lagstadganden i skolordningen, så kan detta för dem blifva ett lika godt som välbehöfligt stöd.

Man säger, att rektorerna vid läroverken kunna, såsom här i Stockholm skett, utfärda sådana förbud. Ja, men är då ett förbud, utfärdadt af regeringen, mindre egnadt att skaffa sig respekt än ett förbud, utfärdadt af rektorerna? Ingalunda! Förbud som förbud; kan det ena upprätthållas, så kan det andra upprätthållas. Jag vill härvid påpeka äfven en annan omständighet, som ej saknar betydelse, nemligen den, att om en skolas lärarecorps utfärdar ett förbud, under det att intet sådant förbud utgår från en annan skolas lärarecorps, så kommer det förra alltid att anses såsom kitsligt, samt kommer derigenom att leda till vida flere öfverträdelser, än som skulle blifva förhållandet, ifall det vore en för alla skolor i vårt land gällande lag. Jag kan alltså för min enskilda del icke alls förstå, hvarför man ej skulle kunna skrifva till Kongl. Maj:t och anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om något kan göras och i sådant fall hvad för hämmandet af det vid våra skolor, trots föräldramyndigheten, öfverhandtagande tobaksmissbruket. Att föräldrarna i den delen icke göra hvad på dem ankommer, torde alla herrarne veta. Man behöfver icke gå många steg på Stockholms gator för att finna det.

Med herr Waldenström förenade sig herrar *Wavrinsky, Fjällbäck* och *Nydahl*.

Herr Höjer: Gent emot herr Waldenström ber jag att få säga ett par ord.

Af de två förbud, som skollagen redan innehåller, handlar det ena om vistande på källare och värdshus, det andra om spel med kort eller tärning. Det förra förbudet är i någon mån möjligt att upprätthålla, men icke så det senare, och därför anser jag och har ända till denna stund varit af den åsigten, att det är fullständigt likgiltigt, om detta förbud står i skolstadgan eller icke. Fullt ut lika oskyldigt, ja, ännu oskyldigare skulle det vara, om man i skollagen införde ett sådant förbud som förbud mot rökning. Det är sannerligen icke *en* far eller mor bland hundra, som skulle ingifva sina söner respekt för ett sådant förbud.

Herr Waldenström: Så oerfaren kan väl icke herr Höjer vara, att han icke vet, att det ej finnes en enda lag, en enda stadga, som man kunnat göra så effektiv, att ej någon öfverträdelse af densamma sker. Men deraf kan rakt icke följä, att man ej skall hafva några stadgar eller några förbud alls.

Så är också förhållandet här. Det är icke heller möjligt vare sig i Stockholm eller annorstädes att upprätthålla det i skolstadgan förekommande förbudet för lärjunge att vistas på källare eller krogar. Det inträffar dock, att skolans lärare stundom kanske flere gånger på samma år få anledning till bekymmer på grund af lärjungarnes öfverträdelse af detta förbud. Men säkerligen kan det icke därför falla herr Höjer eller någon annan in, att detta förbud är onyttigt, så att man bör taga bort det.

Ang. åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.

(Forts.)

Herrar *Berg* och *Sandquist* instämde häruti.

Herr Hammarlund: När herr Höjer yttrade, att ett förbud mot tobaksrökning icke kunde upprätthållas och öfvervakas, menade han då ett allmänt förbud? »Ja, naturligtvis», hör jag honom säga. Jag ber då att få fästa uppmärksamheten på, att det är just hvad utskottet här sagt. Utskottet yttrar på sid. 8, att om ett sådant förbud, som herr Sjövall ifrågasatt, nemligen allmänt förbud mot tobaksrökning, skulle utfärdas, »kunde det i den föreslagna formen lätteligen leda till ett ringaktande af Kongl. Maj:ts påbud». Just så säger utskottet, och deri äro vi alltså fullständigt ense med herr Höjer.

Men sedan fortsätter utskottet: »Annorlunda ställer sig frågan om ett förbud för skolungdomen att röka tobak inom skolans område och på offentliga platser.» Jag hemställer, huruvida man verkligen kan säga, att, om man i läroverksstadgan och folkskolestadgan inrycker ett dylikt förbud för lärjungarne att i skolan och på offentliga platser använda tobak, detta icke skulle vara möjligt att upprätthålla. Jag tror för min del, att det är möjligt, åtminstone i ganska stor grad, och jag anser, att om en sådan bestämmelse inrycktes i läroverksstadgan och folkskolestadgan, skulle detta gifva större auktoritet åt förbudet, än en läroverksrektors blotta ord kunna göra.

Den opposition, som uppstått mot utskottets förslag, synes vara föranledd deraf, att man icke tagit reda på hvad utskottet verkligen sagt, utan blott hvad motionärena begära. Utskottet har häri gjort väsentliga inskränkningar, men då är det ej rätt att bara fästa sig vid de möjligen förekommande öfverdrifterna i motionerna.

Med herr Hammarlund förenade sig herrar *Odenkrants* och *Jönsson* i Mörrarp.

Herr Ivar Månsson: Herr talman! Jag ber endast att få

Ang. åtgärder
till hämmande
af tobaks-
bruket bland
minderåriga.

(Forts.)

såga få några ord. Kan det verkligen vara meningen, att vi skola behöfva en lag, der skolungdomen förbjudes att inom skolans område eller på offentliga platser röka tobak? Ett sådant förbud måtte väl kunna tagas in i skolstadgan, och lärarne skola väl kunna vaka öfver, att det efterföljes. Om så ej kan ske, anser jag det vara illa stäldt. Jag har aldrig kunnat föreställa mig, att ej skolornas lärare och de, som der äro satta att vaka öfver ordningen, skulle kunna tillse, att ett sådant förbud efterlefdes. Jag är öfvertygad om, att vi, som äro från landsorten, aldrig hört något sådant, som här målats upp och som här yttrats af en talare bakom mig.

Om föräldrarne icke vilja hålla efter sina barn, skola de naturligtvis tillåta dem att röka i hemmen, och huru skall man då stifta lag i detta hänseende, mina herrar? Det är enligt min uppfattning alldeles omöjligt. Om föräldrarne låta sina barn öfva ett sådant sjelfsväld i hemmen, hjälper ingenting deremot. Om lärarne hafva respekt hos sina elever och ordentligt sköta sina platser, så kunna de hålla efter dem, så att de ute på gatorna och inom skolans område låta bli denna osed.

Jag vill vidare såga, att maken till en sådan skrifvelse som denna har jag icke sett under min riksdagstid. Vi skola fråga Kongl. Maj:t, om det är erforderligt att göra en sådan utredning, som det här är fråga om, och vidare, om det är möjligt att göra den, och detta skall Kongl. Maj:t ha reda på. Hafva herrarne någonsin varit med om någonting sådant?

Jag ber att för min del få på det lifligaste yrka afslag å utskottets bemställan.

I detta anförande instämde herrar *Wallis, Darin, Branting, Larsson* i Fole och *Pantzarhielm*.

Herr Hammarlund: Jag tror, att vi måste än en gång läsa i betänkandet och se efter hvad det verkligen är, som vi skola skrifva om. Det gäller här att skrifva till Kongl. Maj:t och anhålla, »det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, *hvilka åtgärder må kunna vidtagas till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga*». Utskottet har ansett, att detta oskick verkligen är så öfverhandtagande, att det behöfves några åtgärder deremot, och vi hafva i motiveringen antydt åtskilliga af dessa, deribland äfven den, att man skulle inrycka i läroverksstadgan och folkskolestadgan de bestämmelser, som det här är fråga om, nemligen utfärdandet af förbud mot tobaksrökning inom skolans område och på offentliga platser. Naturligtvis skulle dessa bestämmelser ej inryckas i allmänna lagen. Genom bestämmelsens införande i läroverksstadgan skulle — jag upprepar det — en betydligt större auktoritet gifvas åt ett dylikt förbud, än som nu kan blifva fallet, hvarjemte det komme att gälla *all* skolungdom. Ty nu är för-

hållandet så, att vid ett läroverk finnes förbud, vid ett annat finnes sådant icke.

Hvad sedan Kongl. Maj:t i sammanhang härmed skulle taga i öfvervägande, är, huruvida lagbestämmelser i den af herr Persson föreslagna riktningen »skulle prövas *erforderlig* och *möjlig*». Utskottet har i denna del uttryckt sig mindre positivt, eftersom det beträffande försäljningsförbudet ställt sig ganska afvisande, särskildt hvad angår landsbygden. Utskottet har emellertid, såsom ofta är fallet i dylika skrivelser, tydligt velat säga ifrån, att blir det fråga om *lagbestämmelser*, så måste saken än en gång komma före i Riksdagen, innan den definitivt afgöres.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Häruti instämde herr *Larsson* i Mörtlösa.

Herr Höjer: En ärad ledamot af denna kammare, hvars konstitutionella insigter äro mycket större än mina, har fäst min uppmärksamhet på, att utskottets kläm egentligen är alldeles uppåt väggarna, så till vida som den är konstitutionellt origtig. Utskottet begär, att Kongl. Maj:t måtte »för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill omständigheterna kunna föranleda». Om denna strof skall hafva någon mening, så är det väl den, att utskottet pretenderar, att Riksdagen tillsammans med Konungen skall stifta denna lag. Men som herrarne allesammans veta, så höra både läroverksstadgan och folkskolestadgan under Konungens ekonomiska lagstiftningsrätt, der Riksdagen icke har initiativ på annat sätt, än att den kan framställa sina önsknings. Jag förmodar, att herr Hammarlund icke menar, att den lag, som det nu är fråga om, skall blifva af civillags natur. Detta endast stärker mig i mina betänkligheter, och jag tror, att det är säkrast, att vi afstå från alltsammans.

Herr Hammarlund: Utskottet menar absolut ingenting annat, än hvad utskottet säger. Utskottet hänställer, »att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, hvilka åtgärder må kunna vidtagas till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga». Till dessa åtgärder räknar utskottet att införa bestämmelser härom i läroverksstadgan och folkskolestadgan eller utfärda cirkulär härom eller att utfärda bestämmelser rörande undervisning om nikotinets skadliga verkningar o. s. v. Om allt detta har Kongl. Maj:t ensam lagstiftningsrätt, och då Kongl. Maj:t gör något inom detta område, så behöfver aldrig Kongl. Maj:t gå tillbaka till Riksdagen.

Hvad beträffar herr Perssons förslag, att man skulle införa försäljningsförbud, så kan det uppnås endast genom lagstiftning. Utskottet har i motiveringen opponerat sig mot detta förslag, men för att i någon mån tillmötesgå motionären, har utskottet sagt, att derest lagbestämmelser, nemligen sådana, som herr Persson

Ang. åtgärder till hämmande af tobaksbruket bland minderåriga.

(Forts.)

Ang. åtgärder
till hämmande
af tobaks-
bruket bland
minderåriga.

(Forts.)

yrkat, d. v. s. försäljningsförbud, skulle visa sig vara alldeles nödvändiga för att stäfja detta onda, och om Kongl. Maj:t anser det vara möjligt att tillämpa en sådan lag, då skall Kongl. Maj:t för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill omständigheterna för-
anleda. Men icke kan väl någon, som verkligen läser detta betänkande, deri finna ens en antydning, att Kongl. Maj:t skulle för Riksdagen framlägga förslag angående ändring af läroverksstadgan eller folkskolestadgan.

Grefve Hamilton: Herr talman, mina herrar! Blott några ord. Vid åhörandet af denna diskussion är det en omständighet, som väckt min synnerliga uppmärksamhet, nemligen att de herrar, som här försvarat utskottets hemställan, egentligen, såvidt jag kunnat finna, för att visa behovet af bestämmelser mot tobaksrökning bland ungdomen, icke hafva anfört någonting annat, än att det enligt deras förmenande skulle vara nyttigt att inrycka bestämmelser härom i läroverksstadgan och folkskolestadgan. Men är det verkligen så, att Sveriges lärarecorps har den bestämda uppfattningen, att detta vore gagneligt, då kan väl denna corps vända sig till Kongl. Maj:t och få saken arrangerad. Icke behöfva vi för den skull till Kongl. Maj:t afsända en skrifvelse af så omfattande och dunkelt innehåll som den af utskottet föreslagna.

På denna grund ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Höjer: Med anledning af min ärade vän herr Hammarlunds sista anförande vill jag endast uttala mitt beklagande, att icke det tillfälliga utskottet försett sin märkvärdiga kläm med några långa, mycket välbehöfliga kommentarier.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne afslutad. Derunder hade yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan, *dels* ock afslag å så väl nämnda hemställan som de i ämnet väckta motionerna. Herr talmannen, som nu till proposition upptog berörda yrkanden, fann förstnämnda yrkande vara med öfvervägande ja besvaradt. Men som votering begärdes, skedde nu uppsättning och justering af följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Andra Kammarens första tillfälliga utskott hemställt i förevarande utlåtande n:o 14, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets hemställan som de i ämnet väckta motionerna.

Voteringen utföll med 94 ja, men 105 nej; och hade kammaren alltså fattat beslut i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

§ 3.

Härefter föredrogos hvart för sig, och blefvo af kammaren godkända, statsutskottets nedannämnda utlåtanden:

n:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse från kronans mark inom Piteå socken af ett område till plats för en kapellbyggnad m. m.;

n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Umeå stad af en del af Klabböle kronolaxfiske i Ume elf;

n:o 47, i anledning af Kongl. Maj:t proposition angående upplåtelse af mark från förra öfverjägmästarebostället 1 mantal Gate n:o 1 i Vermlands län för en vattenledning till Arvika köping;

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället 1 mantal Skrukeby n:o 8 Östergötlands län hörande lägenhet;

N:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra kronofogdebostället 1 mantal Wik n:o 1 i Södermanlands län hörande lägenhet;

n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till häradskrifvarebostället $\frac{1}{2}$ mantal Plittorp n:o 1 i Kalmar län hörande lägenhet;

n:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af två under kronohemmanet $\frac{5}{8}$ mantal Askö n:o 1 i Södermanlands län lydande lägenheter;

n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till landtförsvaret af ett till indragna furirsbostället Mjölby n:o 15 Södergården hörande område;

n:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från indragna militiebostället Tostebol n:o 1 i Ny socken af Vermlands län; samt

n:o 54, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till statens jernvägar af kronolägenheten Ingenting i Solna socken af Stockholms län med visst undantag.

§ 4.

Vid föredragning derefter af bevillningsutskottets memorial

n:o 24, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 20, angående ändring af 4 § bevillningsförordningen, blef den i nämnda memorial föreslagna voteeringsproposition af kammaren godkänd.

§ 5.

Bevillningsutskottets nedannämnda, derefter hvart för sig föredragna betänkanen:

n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af § 9 mom. 1 c) tulltaxeunderrättelserna; och

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af § 10 mom. 4 kongl. förordningen den 13 juli 1887 angående villkoren för tillverkning af brännvin, sådant nämnda mom. lyder enligt kongl. kungörelsen den 1 juni 1894, blefvo af kammaren godkända.

§ 6.

Ang. bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

I ordningen derefter stod å föredragningslistan upptaget bevillningsutskottets betänkande n:o 27, i anledning af väckta förslag till bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

Efter föredragning af *punkten 1* yttrade:

Herr Bergendahl: Utaf den kongl. proposition, som är återgifven i förevarande betänkande, framgår, att regeringen har, ända sedan mellanrikslagen blef uppsagd, försökt att inleda underhandlingar med Norge rörande mera stadigvarande förhållanden i afseende å handeln, sjöfarten och gränstrafiken, än som kunna åstadkommas genom en förordning, antagen år efter år. Norge har emellertid afböjt alla sådana underhandlingar. Man finner af den kongl. propositionen, hurusom statsrådet och chefen för finansdepartementet den 4 juli 1898 till norske statsministern aflät en förfrågan, huruvida icke tidpunkten att upptaga dessa underhandlingar kunde anses vara inne. Såsom man äfven ser af samma kongl. proposition, har norske statsministern Blehr i skrifvelse den 8 december samma år afböjt förslaget om dylika underhandlingar.

Nu synes det emellertid, som om den svenska regeringen skulle anse, att man får vänta länge, innan det skall vara möjligt att ävägbringa en uppgörelse i detta hänseende med Norge. Derför har också Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att antaga en förordning tills vidare, d. v. s. icke endast för ett år, utan för obegränsad tid. Utskottet har emellertid icke kunnat biträda Kongl. Maj:ts proposition härutinnan, och jag har för min del

förenat mig med utskottet rörande de motiv, som utskottet anfört, så lydande: »När meningarna kunna vara delade om på hvad sätt ifrågavarande förhållanden skola för framtiden ordnas, har utskottet emellertid för närvarande funnit sig icke böra förordna Kongl. Maj:ts förslag att göra den nya författningen i ämnet gällande tills vidare, utan böra enligt utskottets åsigt, såsom hittills varit fallet, bestämmelser meddelas endast för ett år, på det att Riksdagen måtte sättas i tillfälle att nästa år taga under ompröfning, huruvida anledning då förefinnes att uti ifrågavarande afseende vidtaga någon annan åtgärd». Deremot har jag icke kunnat vara med om utskottets hemställan om afslag å det tillägg till förordningens 1 §, som Kongl. Maj:t föreslagit i årets proposition, och hvilket är af följande lydelse: »Hvad sålunda är stadgad skall gälla, så länge i Norge finnas motsvarande bestämmelser; ankommande för ty på Konungen att, derest inskränkning sker i de förmåner, som för närvarande tillkomma den svenska sjöfarten i Norge, förordna, att tillämpningen af bestämmelserna i denna § skall helt eller delvis inställas.»

Då utskottet icke velat acceptera detta af Kongl. Maj:t gjorda tillägg, har jag nödgats afgifva min reservation. Jag har nemligen vid de två senaste riksdagarna hemställt om och förordat — såväl inom utskottet som i afgifna reservationer — att jemte andra vilkor för förordningens antagande äfven ett sådant tillägg skulle göras. Det är då gifvet, att när ett sådant förslag framkommit i årets kongl. proposition, har jag för min del icke kunnat vara emot detsamma, utan funnit det alldeles riktigt. Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet säger också uti den kongl. propositionen af den 23 april 1897: »Tydligt vore emellertid, att en dylik lag icke borde ega gällande kraft längre, än motsvarande förmån tillkomme svensk handel och sjöfart i Norge». Nu är det visserligen sant, att regeringen icke velat uti en förordning, gällande för endast ett år, intaga ett sådant vilkor, som nu, då förordningen skulle gälla tills vidare, blifvit föreslaget. Jag kan dock för min del icke finna, att detta skulle vara en anledning att i förevarande hänseende frångå Kongl. Maj:ts proposition. Man kan ju tänka sig, att Norge kan komma att, likaväl i år som nästa år eller året derpå, företaga ändringar i sina sjöfartsförhållanden, och jag föreställer mig derför, att, när af Kongl. Maj:ts regering den principen är godkänd, att ett vilkor af dylikt slag bör uppställas, detta bör tillämpas äfven i en förordning, som skall gälla blott ett år. Det kan ju, som sagdt, hända, att Norge när som helst ändrar de förhållanden, som för närvarande äro gällande för den svenska sjöfarten på Norge. Man kan ju heller icke säga så mycket om, att norrmännen, derest de finna med sitt intresse förenadt att göra en dylik förändring, så göra. De hafva icke tillförbundit Sverige att komma med en sådan förordning som den af Kongl. Maj:t föreslagna. De hafva

Ang. bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

(Forts.)

Ang. bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge.

(Forts.)

icke bedt om denna förordning, och då kan man icke säga så mycket om, att de till äfventyrs införa andra bestämmelser i afseende på Sveriges sjöfart på Norge, än som för närvarande äro gällande. Jag kan icke finna, att ett sådant tillägg i 1 §, som det jag nu har omnämnt, kan hafva den ringaste agressiva betydelse, och det kan ju heller icke tänkas, då regeringen framkommit med ett dylikt förslag.

Men det finnes ett annat skäl, som synes mig ännu mera tala för, att en sådan bestämmelse bör finnas inryckt uti författningen. och detta skäl har jag hemtat ur den nu gällande norska tulltaxan af den 1 juni 1898, uti hvilken samma bestämmelser förekomma, som nu äro af Kongl. Maj:t i detta hänseende föreslagna. Af taxans 10 §, som vidrör sjöfarten, framgår, att Stortinget medgifvit, att den norske Konungen må kunna vidtaga ändringar i bestämmelserna om sjöfarten på Sverige, och jag kan då icke finna annat, än att det är på sin plats, att den svenske Konungen har samma rättigheter i afseende å vår sjöfart på Norge.

Nämnda paragraf af den norska tulltaxan lyder sålunda: »Fremmede Fartøier og Varer, som ind- eller udføres i dem, er ikke underkastede andre eller høiere Afgifter end norske Fartøier og de Varer, som ind- eller udføres i disse, medmindre der af Kongen maatte bestemmes erlagt forhøiede Vare- eller Skibsafgifter af någon fremmed Nation.» Här af synes mig alldeles tydligt framgå, att Norge redan har sådana bestämmelser, som varit vår regerings afsigt att införa i den föreslagna förordningen.

Jag vill icke nu göra något yrkande, men min afsigt har varit att hemställa, att Riksdagen måtte på det sätt antaga Kongl. Maj:ts proposition, att Riksdagen beslutar, det förordningen skall träda i kraft den 16 nästkommande maj och lända till efterrättelse till och med den 15 maj 1900, för så vidt i Norge under samma tid finnas motsvarande bestämmelser, i följd hvaraf, derest under nu nämnda tid inskränkning sker i de förmåner, som för närvarande tillkomma den svenska sjöfarten i Norge, det må ankomma på Konungen att förordna, att tillämpningen af bestämmelserna i 1 § skall helt och hållet eller delvis inställas.

Herr talman, jag har, såsom jag nyss nämnde, icke något yrkande att framställa.

Friherre von Schwerin: Herr grefve och talman, mina herrar! Då den föregående talarens anförande icke utmynnade i något yrkande, skall jag, för att icke upptaga kammarens tid, inskränka mig till att yrka bifall till hvad utskottet i denna punkt föreslagit. Jag ber tillika att få erinra derom, att, såsom herrarne alla torde veta, detta förslag blifvit oförändradt antaget af Första Kammaren och dessutom är på bokstafven öfverensstämmande med det beslut, som Riksdagen förra året fattade i frågan. Jag yrkar sålunda bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Punkten bifölls.

Punkterna 2 och 3.

Biföllos jemväl.

§ 7.

Härefter föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman, till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken samt till lag om ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen.

Utskottets förslag till lag om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman.

§ 1.

Godkändes.

§ 2.

För denna paragraf hade utskottet i likhet med Kongl. Maj:ts föreslagit följande lydelse:

»Är embets- eller tjänstemannen af domstol förklarad saker till tillgreppet och förskingringen, skall den, som vill för det tillgripna och förskingrade erhålla ersättning af allmänna medel, inom sex månader från den dag, då domstolens utslag meddelades, till Konungens befallningshafvande i det län, der den brottslige haft sin befattning, ingifva sin till kammarrätten ställda ansökning om ersättnings utbekommande. Har embets- eller tjänstemannen af lidit eller rymt, och kan i följd deraf frågan om ansvar för tillgreppet och förskingringen ej af domstol pröfvas, skall ansökningen ingifvas inom sex månader från den dag, Konungens befallningshafvande lätit i allmänna tidningarne kungöra, att brist yppats i medel eller annat, som den döde eller afvikne i kraft af sin tjänst haft om händer.

Inkommer ej ansökningen inom den tid nu är sagd, hafve sökanden sin rätt mot kronan förlorat.»

I afgifven reservation hade emellertid herrar *Hasselrot, G. Andersson, Sandqvist* och *P. J. Andersson* hemställt, att paragrafen måtte erhålla följande lydelse:

»Är embets- eller tjänstemannen *genom laga kraft egande utslag* af domstol förklarad saker till tillgreppet och förskingringen, skall den, som vill för det tillgripna och förskingrade erhålla ersättning af allmänna medel, inom sex månader från den dag, *då*

utslaget vann laga kraft, till Konungens befallningshafvande i det län, der den brottslige haft sin befattning, ingifva sin till *Konungen* ställda ansökning om ersättnings utbekommande. Har embets- eller tjänstemannen affidit eller rymt, och kan i följd deraf frågan om ansvar för tillgreppet och förskringen ej af domstol pröfvas, skall ansökningen ingifvas inom sex månader från den dag, Konungens befallningshafvande låtit i allmänna tidningarna kungöra, att brist yppats i medel eller annat, som den döde eller afvikne i kraft af sin tjenst haft om händer.

Inkommer ej ansökningen inom den tid nu är sagd, hafve sökanden sin rätt mot kronan förlorat.»

Herr Ohlsson i Vexjö begärde ordet och yttrade: Jag skall tillåta mig hemställa, att kammaren ville godkänna denna paragraf, sådan den lyder i den vid betänkandet fogade reservation, som afgifvits af herr Hasselrot m. fl. af utskottets ledamöter. Första Kammaren har redan biträdt reservationen i denna del, och ett annat beslut af denna kammare skulle naturligen föranleda dertill, att hela lagförslaget komme att förfalla. Man kan ju också i sak — i likhet med reservanternas och Första Kammaren — med godt fog göra gällande, att ersättningsfrågor af den beskaffenhet, som här omförmäles, lämpligen kunna och böra pröfvas af Kongl. Maj:t i justitiedepartementet i stället för af kammarrätten.

Vidare anförde

Herr Nilsson i Skärhus: Herr talman, mina herrar! Då jag inom utskottet biträdt det slut, hvartill utskottet kommit, och hvilket till fullo öfverensstämmer med hvad Kongl. Maj:t i sin proposition föreslagit, skulle jag naturligtvis gerna hålla på paragrafen, sådan den här är uppläst. Den skilnad mellan utskottets förslag och reservationen, som herr Ohlsson angifvit, är i och för sig ganska oskyldig. Men derjemte förekommer en annan olikhet, nemligen i fråga om utbekommandet af medel, som af embets- eller tjänsteman förskingrats. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle ansökning om ersättnings utbekommande ingifvas till Konungens befallningshafvande i det län, der den brottslige haft sin befattning, inom sex månader från den dag, då domstolens utslag meddelades; enligt reservationen åter skulle fatalietiden räknas från det utslaget vunnit laga kraft. Då detta är skilnaden mellan utskottets förslag och reservanternas, men denna skilnad likväl kan hafva till följd den ödesdigra omständigheten för en, som genom tjänstemans falsarier gjort förlust, att till följd af dröjsmålet med ersättnings utbekommande hela hans ekonomiska existens kan äfventyras, hade det varit önskligt, att utskottets förslag blifvit Riksdagens.

Enär emellertid det är af allra största behof påkalladt att få

till stånd en lag sådan som denna, men genom Första Kammarens beslut hela lagens fall skulle blifva en följd, derest denna kammare antager utskottets betänkande, skall jag icke yrka bifall till detsamma, utan i stället hemställa, att den vid betänkandet fogade reservationen af herr Hasselrot m. fl. måtte i denna del varda af kammaren antagen.

Vidare anfördes ej. Kammaren godkände det förslag till paragrafens lydelse, som innefattades i den af herr Hasselrot m. fl. vid utlåtandet afgifna reservation.

§ 3.

För denna paragraf hade utskottet föreslagit denna lydelse:

»Har ansökning, som i 2 § afses, till Konungens befallningshafvande inkommit, åligger det Konungens befallningshafvande att densamma jemte eget utlåtande till kammarrätten insända; och varde kammarrättens advokatfiskal i målet hörd.

Pröfvar kammarrätten sökanden hafva visat sin rätt, varde ersättning honom tillerkänd. I annat fall hänvise kammarrätten sökanden att *vid talans förlust, inom sex månader sedan denne af kammarrättens utslag erhållit bevislig del, efter stämning utföra sin talan vid den underrätt, som om tillgreppet och förskingringen ransakat, eller, om i följd deraf, att embets- eller tjänstemannen aftidit eller rymt, frågan om ansvar för tillgreppet och förskingringen ej kunnat af domstol pröfvas, vid den underrätt, der embets- eller tjänstemannen skolat svara i tvistemål, som angå gäld i allmänhet.*

Öfver kammarrättens utslag må ej klagan föras.»

I öfverensstämmelse med sitt i afseende å 2 § afgifna förslag till denna paragrafs lydelse hade herrar *Hasselrot, G. Andersson, Sandqvist* och *P. J. Andersson* i ofvanberörda reservation hemställt, att § 3 måtte erhålla följande lydelse:

»Har ansökning, som i 2 § afses, till Konungens befallningshafvande inkommit, åligger det Konungens befallningshafvande att densamma jemte eget utlåtande till *justitiedepartementet* insända.

Pröfvar *Konungen* sökanden hafva visat sin rätt, vare ersättning honom tillerkänd. I annat fall *hänvisas* sökanden att, vid talans förlust, inom sex månader, sedan denna af *Konungens beslut* erhållit bevislig del, efter stämning utföra sin talan vid den underrätt, som om tillgreppet och förskingringen ransakat, eller, om i följd deraf, att embets- eller tjänstemannen aftidit eller rymt, frågan om ansvar för tillgreppet och förskingringen ej kunnat af domstol pröfvas, vid den underrätt, der embets- eller tjänstemannen skolat svara i tvistemål, som angå gäld i allmänhet.»

I fråga härom yttrade:

Herr Ohlsson i Vexiö: På grund af kammarens nyss fattade beslut torde kammaren föränledas att biträda reservationen jemväl beträffande denna paragraf. Jag yrkar således, att paragrafen godkännes, sådan den lyder i nyssnämnda reservation.

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände det förslag till paragrafens lydelse, som innefattades i ofvan omförmälda reservation.

§ 4.

Godkändes.

§ 5.

Utskottet hade för paragrafen föreslagit följande lydelse:

»Varder embets- eller tjänsteman, som förklarats saker till tillgrepp och förskingring, frikänd i högre rätt, ege kronan, *sedan rättens utslag vunnit laga kraft, söka åter den ersättning, som enligt denna lag blifvit utbetald.*»

Uti ifrågavarande reservation hade emellertid blifvit hemställt, att vid antagande af den i reservationen ifrågasatta lydelse af §§ 2 och 3 förevarande § 5 måtte i förslaget utgå.

Herr Ohlsson i Vexiö begärde åter ordet och yttrade: På grund af och i konsekvens med kammarens nyss fattade beslut beträffande 2 och 3 §§ torde kammaren finna, att denna femte paragraf bör ur förslaget utgå. Jag yrkar således, att paragrafen uteslutes.

Vidare yttrades ej. Paragrafen uteslöts.

§ 6.

Herr Ohlsson i Vexiö yttrade: Då kammaren nyss beslutat att utesluta den paragraf, som i utskottets förslag har n:o 5, torde kammaren finna skäligen bestämma, att denna paragraf skall hafva n:o 5 och icke n:o 6.

Vidare yttrades ej. Paragrafen godkändes med den förändrade nummerbeteckning, som föränleddes af 5 paragrafens uteslutande.

Slutmeningen, ingressen och rubriken.

Godkändes.

Utskottets förslag till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 11 § handelsbalken och till lag om ändrad lydelse af 85, 86, 143 och 164 §§ utsökningslagen.

Godkändes.

Utskottets i utlåtandet gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragning af lagförslagen.

§ 8.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 16, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t beträffande befrielse för fattigvårdsstyrelse i gränskommun från befattningen med fortskaffande af från grannlanden hitförpassade nödstälde svenske undersåtar, som slutligen föredrogs, blef af kammaren godkändt; och skulle detta beslut, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, delgifvas Första Kammaren.

§ 9.

Herr *C. Wallis* aflemnade en af honom och herr *C. H. Björck* undertecknad motion, n:o 248, angående beviljande af pension å allmänna indragningsstaten för förre vaktmästarne vid allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm *A. P. Andersson Dahlin* och *C. E. Nyström*.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 10, i anledning af väckt motion med förslag till inrättande af en s. k. regeringsrätt m. m.; statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 6, angående reglering af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret;

n:o 55, angående utgifvande af en handbok öfver gällande föreskrifter rörande de i rikshufvudboken uppförda anslag och fonder;

n:o 56, angående höjning af anslaget för komplettering och utvidgning af Riksdagens bibliotek m. m.;

n:o 57, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till anskaffande af en ångfärja att insättas i ångfärjeförbindelsen mellan Malmö och Köpenhamn;

n:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående en väganläggning inom Norrbottens län mellan Jäckvik och riksgränsen; och

n:o 60, angående dels Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde hufvudtiteln gjorda framställning om anslag till postverket, dels ock inom Riksdagen i detta ämne väckta motioner, samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lagar om ändrad lydelse af § 31 i kungörelsen angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar den 12 juni 1874 samt af 18 § i lagen angående bankaktiebolag den 19 november 1886;

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 3 § sjölagen; och

n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående mosaiske trosbekännarens fattigvård.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades: herrar *T. Zetterstrand* och *J. Olsson* i Stockholm under den 22 dennes samt herr *A. Hansson* i Solberga under fyra dagar från och med 21 dennes.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 9,14 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.